

Verduurzaming
jachthavens
Blauwe Vlag

Criteria Groene Wimpel 2013-2015

Inleiding.

De Blauwe Vlag wappert meer dan 25 jaar in Nederland. Van enkele jachthavens in de jaren '80 is het keurmerk uitgegroeid tot 100 Blauwe Vlaggen in jachthavens in 2014.

In Nederland is de discussie ontstaan om méér met de Blauwe Vlag te doen dan de internationale criteria stellen. Duurzaamheid is daarbij het uitgangspunt. Waren in de vorige eeuw milieu (en veiligheid) uitgangspunten, nu zien we in onze maatschappij een toename van bedrijven die verantwoord willen ondernemen. Internationale concerns als Akzo en Unilever hebben doelstellingen daartoe geformuleerd. Ook in de vrijetijds-economie neemt de belangstelling toe: Green Key (aanvankelijk ook voornamelijk gericht op milieu) heeft een enorme groei doorgemaakt en is inmiddels een zeer gerespecteerd label (zie onderzoek consumentenbond). Green key kent inmiddels bijna 600 bedrijven die zich hebben laten certificeren op duurzaamheid. Voor de Blauwe Vlag ligt naar analogie daarvan een enorme kans. Voor de koplopers, die als eerste meedoen ligt er bovendien een kans zich als koploper Blauwe Vlag jachthavens te promotioneel onderscheiden.

We hebben derhalve enkele discussies gevoerd met Blauwe Vlag deelnemers (in november 2011). Uit deze bespreking is naar voren gekomen dat de Blauwe Vlag gehandhaafd moet blijven als keurmerk voor een milieuvriendelijke jachthaven, maar dat de criteria mogen worden uitgebreid met duurzame aspecten van de accommodatie. Ook werd duidelijk gemaakt dat de Blauwe Vlag géén classificatie label is.

Waarom deelname aan de koplopersgroep?

Blauwe Vlag jachthavens doen mee om een aantal redenen:

1. De jachthaven heeft behoefte aan **verdere verduurzaming** van hun accommodatie. Met de uitgebreide criteria van de Blauwe Vlag koplopers krijgen de havenmanagers een goed instrument in handen. Een set van beproefde criteria uit Green Key programma. Er wordt samen met de keurmeesters van de Blauwe Vlag een proces ingegaan om de haven op breed vlak te verduurzamen. Van duurzame verlichting, energieopwekking/besparing/verbruik, duurzame inkoop, ketenverantwoordelijkheid, personeelsrelaties, bestudering verbruiksgegevens en vergelijking met elkaar etc.
2. De Blauwe Vlag jachthaven die koploper is krijgt een **extra waardering** van de Blauwe Vlag en FEE-Nederland. Een extra waardering indien aan de criteria wordt voldaan. Met deze extra waardering kan de jachthaven zich als duurzame jachthaven in de markt **profilieren**. We pretenderen niet dat dit direct leidt tot een verhoging van de business, maar het leidt wel tot een betere uitstraling en profileringsmogelijkheden van de jachthaven en het legt daarmee de basis voor goodwill, niet alleen bij de consument, maar ook bij de lokale en regionale overheden. Het is overigens ook aan de jachthaven zélf hier actief mee aan de slag te zijn.
3. **Kennis delen**. Door gezamenlijk op te gaan voor de extra normen wordt een band ontwikkeld tussen de koplopers. De Blauwe Vlag Nederland ondersteunt en faciliteert. We willen kennis delen, o.a. kennis over verbruiksgegevens van de deelnemende jachthavens. Verbruiksgegevens van energie/gas/water om te vergelijken, oftewel te benchmarken. Nadrukkelijk zij hierbij vermeld dat de gegevens die de jachthavens indienen uitsluitend voor dit doel gebruikt worden en NIET aan derden ter beschikking worden gesteld.
4. We hebben gezien dat deelnemers van Green Key enorme **besparingen** hebben bereikt door vanwege kennistoename, bewustwording en gerichte investeringen (ook wel het laaghangend fruit genoemd).

Extra normen Groene Wimpel bij de Blauwe Vlag.

Als deelnemer aan de Groene Wimpel van de Blauwe Vlag zal voldaan moeten worden aan de geldende Blauwe Vlag normen die door FEE International zijn vastgesteld. Daarboven heeft de ondernemer extra duurzame inspanningen verricht van **13 verplichte** criteria én **23 optionele** criteria. De keuze van optionele criteria is aan de ondernemer.

Het aantal in te vullen optionele criteria zal in de loop van de jaren groeien om de deelnemende Blauwe Vlag jachthaven op duurzaamheidsgebied te blijven uitdagen. Naast de 13 verplichte normen voldoet de jachthaven aan:

Jaar 1 (2014) 11 optionele normen
Jaar 3 (2016) 14 optionele normen
Jaar 5 (2018) 17 optionele normen.

Als blijkt dat de jachthaven aan minimaal 11 optionele normen en aan de verplichte normen voldoet tijdens de keuring in 2014, zal de Groene Wimpel uitgereikt worden in 2015.

1. Management

1. De duurzaamheids of MVO-verklaring V

Norm:

De jachthaven heeft een MVO-verklaring opgesteld waarin zij haar doelstelling(en) rondom duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen heeft vastgelegd. De verklaring is geplaatst op de website en is zichtbaar opgehangen voor de gast.

Toelichting:

Een MVO verklaring is een verklaring van de hoogst leidinggevende van de jachthaven, waarin aangegeven wordt dat duurzaamheid, MVO, integraal onderdeel is van de bedrijfsvoering.

De verklaring besteedt minimaal aandacht aan:

- algemene MVO doelstellingen/ duurzaamheidsbeleid op hoofdlijnen,
- zorg voor people/planet/profit als structureel onderdeel van bedrijfsdoelstellingen,
- dat uitvoering werkzaamheden in overeenstemming is met ondernemingsbeleid en vastgestelde procedures,
- algemene regels t.a.v. de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid van de onderneming met betrekking tot het voldoen aan wettelijke voorschriften, scholing van medewerkers en registratie/monitoren van milieuprestaties van de onderneming.

Controle:

Bedrijfsbezoek: visuele controle zichtbaarheid MVO-verklaring voor de gast. Verplicht geplaatst op de website. Administratieve controle inhoud schriftelijke MVO-verklaring.

1.2 Duurzaamheidsprogramma V

Norm:

De jachthaven heeft een duurzaamheidsprogramma voor de komende drie jaar opgesteld en stelt dit jaarlijks bij.

Toelichting:

Het duurzaamheidsprogramma geeft per jaar aan welke duurzaamheids- en milieumaatregelen de haven zal nemen om onder meer de verbruiken van gas, water, elektra, linnengoed en de hoeveelheid afval (afvalpreventie) in die periode te verminderen en de afvalscheiding te verbeteren. Verder geeft de haven aan welke activiteiten en maatregelen ze verder neemt om duurzaamheid continu te bevorderen (bijvoorbeeld in ieder geval op het gebied van inkopen, vervoersmanagement, maatschappelijke betrokkenheid etc.). Bij voorkeur worden de criteria van de Blauwe Vlag als leidraad genomen (gebruik bijvoorbeeld de hoofdstukindeling van de handleiding als kopjes in het duurzaamheidsprogramma, zie het voorbeeld in de bijlage) zeker in combinatie met de plannen voor toekomstige ontwikkelingen. In de opbouw van de drie jaar dienen voor het eerste (lopende) jaar

concrete punten uitgewerkt te zijn. Het is als het ware een af te werken actielijst. Voor de jaren daarna neemt de onzekerheid toe en kunnen er dus ook meer 'gewenste' maatregelen ingevuld worden. Hier komen "wensen en dromen" aan bod.

Controle: Administratieve controle inhoud duurzaamheidsprogramma.

1.3 Registratiesysteem V

Norm:

De jachthaven registreert jaarlijks de verbruiksgegevens van gas, water, elektriciteit, afval en en (optioneel) schoonmaakmiddelen. Deze gegevens worden omgerekend naar kengetallen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het xcel sheet.

Toelichting:

Het registratiesysteem dient in ieder geval de volgende gegevens als resultaat te laten zien:

- hoeveelheden gas, elektra, water,
- alle kosten voor gas, elektra, water,
- kosten per eenheid verbruik van gas, elektra, water, afval,
- eventueel: registratie van de aparte bedrijfsonderdelen die de jachthaven betreft (zwembad/restaurant/spavoorzieningen/bar).

Controle:

Administratief.

2. Medewerkers

2.1 Geïnformeerd personeel V

Norm:

Alle medewerkers zijn geïnformeerd over de Blauwe Vlag status van de jachthaven en het MVO/duurzaamheidsbeleid.

Toelichting:

Naast het algemene MVO/duurzaamheidsbeleid is het belangrijk dat ook alle medewerkers geïnformeerd zijn en blijven over specifieke eigen bijdragen die verband houden met zijn/haar taak (te weten afval, schoonmaak, registratie nutsverbruiken/water- en energiebesparing, communicatie met gasten). Voldoen aan deze norm kan op meerdere manieren, bijvoorbeeld:

- De ondernemer/manager van de jachthaven verklaart dat alle medewerkers van de jachthaven op de hoogte zijn van het Blauwe Vlag programma. Dat alle medewerkers zodanig geïnstrueerd zijn dat zij tijdens hun werkzaamheden / taken handelen naar de normen van de Blauwe Vlag.
- Minstens 1 keer per jaar vindt een bijeenkomst plaats waarbij duurzaamheidszaken en/of de Blauwe Vlag-normen zijn besproken.
- Indien met uitzendkrachten gewerkt wordt is het advies zo'n bijeenkomst met het uitzendbureau te organiseren

Controle:

Administratieve controle in werkinstructie of inwerkprotocol nieuwe medewerkers (seizoenskrachten).

3. Communicatie met gasten

3.1 Blauwe Vlag certificaat en vlag(gen) - V

Norm:

Het Blauwe Vlag certificaat is voor bezoekers het gehele jaar rond zichtbaar opgehangen. Het logo van de Blauwe Vlag is op de website geplaatst, er is een link naar de website van de Blauwe Vlag..

Toelichting:

Het is van groot belang dat de deelnemers over de Blauwe Vlag communiceren. Dat kan de Blauwe Vlag organisatie niet in haar eentje. Bovendien zijn Blauwe Vlag bedrijven "lichtende voorbeelden": in de sector, die laten zien hoe het ook (beter) kan .

Controle:

Visuele controle tijdens bedrijfsbezoek en . bezoek aan de website

4. Water

4.1. Waterbesparing kranen, douches en wc's – V

Norm:

De jachthaven past waterbesparende maatregelen toe bij kranen, douches en wc's.

Toelichting:

De doorstroming van tappunten bij wastafels is maximaal 6 liter per minuut.

De doorstroming van douches is maximaal 9 liter per minuut.

Voor de spoeling van alle toiletten wordt niet meer dan 6 liter water gebruikt.

Uitzonderingen:

Bij wc's geldt bij gebruik van grijswater een maximum van 9 liter per spoeling. Bij het gebruik van een stortbak met een stopknop (die duidelijk staat aangegeven), mag de maximale spoeling 9 liter bedragen.

Controle:

Bij de controle wordt steekproefsgewijs de doorstroming gemeten.

4.2 Extra Waterbesparing douches en wastafels-1 O

Norm:

De jachthaven past extra waterbesparende maatregelen toe bij kranen en douches.

Toelichting:

De doorstroming van tappunten bij wastafels is maximaal 5 liter per minuut.

De doorstroming van douches is maximaal 8 liter per minuut.

Controle:

Bedrijfsbezoek: visuele controle en steekproefsgewijze meting van de doorstroming.

4.3 Extra Waterbesparing douches en wastafels-2 O

Norm:

De jachthaven past extra waterbesparende maatregelen toe bij kranen en douches.

Toelichting:

De doorstroming van tappunten bij wastafels is maximaal 5 liter per minuut.
De doorstroming van douches is maximaal 6 liter per minuut.

Controle:

Bedrijfsbezoek: visuele controle en steekproefsgewijze meting van de doorstroming.

4.4 Technieken Extra waterbesparing O

Norm:

De jachthaven past extra waterbesparende maatregelen toe.

Toelichting:

Aanvullend op de beperking in de waterdoorstroming wordt door de jachthaven een extra systeem ingezet om het drinkwaterverbruik terug te dringen.

Hierbij kan gedacht worden aan het toepassen van druk- of sensorcransen, een systeem om de waterdoorstroom gemakkelijk tijdelijk te stoppen, een betaalsysteem (muntjes, sep key), het gebruik van grijswater voor bijvoorbeeld toiletspoelingen, een waterhergebruik systeem etc.

Controle:

Bedrijfsbezoek: visuele controle. Maatregel moet wel een substantiële besparingsbijdrage leveren.

5. Schoonmaak

5.1 Milieuverantwoorde schoonmaak V

Norm:

Sanitair- en interieurreinigers dienen van een erkend milieukeurmerk voorzien te zijn. Met betrekking tot de andere schoonmaakmiddelen geldt dat er geen gebruik gemaakt mag worden van middelen die: chloor, ammonia, fosfaten of meer dan 5% non ionische stoffen bevatten.

Toelichting:

Sanitair- en interieurreinigers dienen een milieukeurmerk te hebben, bijv. Europees Ecolabel, Nordic Swan en Blauwe Engel) Voorbeelden zijn opgenomen in de algemene bijlage maar ook te vinden op www.milieucentraal.nl

Bij uitbesteding van de schoonmaakactiviteiten dient bij de eerstvolgende contractherziening maar zeker binnen 1 jaar na de eerste beoordeling voor de Blauwe Vlag het contract te worden herzien met bovenstaande voorwaarden.

Uitzondering:

Specifieke reinigingsmiddelen die periodiek of in geval van calamiteit toegepast moeten worden vanuit de wetten voor ARBO, hygiëne en/of voedselveiligheid (HACCP) vallen niet onder deze norm.

Controle:

Administratieve controle op keurmerken, product infobladen schoonmaakmiddelen (in duurzaamheidsarchief), administratieve controle contract uitbesteding schoonmaakactiviteiten (in duurzaamheidsarchief), visuele controle schoonmaakmiddelen.

5.2 Dosering schoonmaakmiddelen V

Norm

De onderneming past voor de schoonmaakactiviteiten een optimale dosering toe. Dit kan alleen geschieden door systematische toepassing van doseerapparatuur. Dit kan zijn, een doseringssysteem op de fles(knijpreservoir), een systeem waarbij patronen worden toegepast, automatische doseeruitgifte,/doseerstation

Controle:

Bedrijfsbezoek: visuele controle aanwezigheid

5.3 Microvezel doekjes O

Norm:

Voor de dagelijkse schoonmaakactiviteiten maakt de jachthaven gebruik van microvezel doekjes.

Toelichting:

Het gebruik van deze doekjes levert een besparing op het gebruik van schoonmaakmiddelen.

Controle:

Bedrijfsbezoek: visuele controle aanwezigheid microvezel doekjes.

5.4 Gebruik dispensers O

Norm:

De onderneming heeft in alle gastentoiletruimtes en personeelsruimtes uitsluitend zeep-, foam- of shampoo-dispensers geïnstalleerd.

Controle:

Visuele controle tijdens bedrijfsbezoek.

6 Afval

6.1 Extra afvalfractie O

Norm:

De onderneming houdt aanvullend op de Blauwe Vlag criteria en boven de wettelijke verplichting nog één extra fractie gescheiden van het overige afval en zorgt voor gescheiden afvoer hiervan.

Toelichting:

Doel van de norm is het verder stimuleren van hergebruik.

Voorbeelden van extra gescheiden fracties kunnen zijn: Bovenwettelijke, cartridges/toners naar de stichting AAP, plastic scheiden, inzameling metalen en dergelijke. Ook het aanbieden van afgeschreven inventaris aan goede doelen (bijvoorbeeld matrassen of meubels voor derde wereld landen) valt onder deze norm (mits dit in het voorliggende keuringsjaar is geschied).

Controle:

Visuele controle op de aanwezigheid van voorzieningen voor gescheiden inzameling

6.2 Afval publieksruimten O

Norm:

De onderneming biedt afval inzamelingsmogelijkheden aan voor gescheiden afval in publieksruimten en in kantoren.

Toelichting:

Voorbeeld om papier, blikjes en restafval in gecombineerde vuilnisbakken in publieksruimten, in zogenoemde duo of trioafvalbakken.

Controle:

Visuele controle op aanwezigheid van voorzieningen.

7. Energie

7.1 Verlichting V

Norm:

Binnen uiterlijk één jaar na de keuring heeft de jachthaven uitsluitend energie-efficiënte verlichting toegepast in en rond (=buitenverlichting) de hoofdgebouwen, de bijgebouwen en verhuurobjecten. Gloeilampen voldoen niet vanaf heden. De jachthaven levert op basis van norm 7.2 een vervangingsplan in.

Toelichting:

Energie-efficiënte verlichting heeft minimaal een lichtopbrengst van 40lumen/watt. PL,TL, SL en LED verlichting voldoen hieraan. Halogeenverlichting en gloeilampen voldoen niet.

Uitzondering: Indien er geen passend alternatief is kan men op dat punt een dispensatie krijgen. In dat geval moet aantoonbaar gemaakt worden dat het technisch niet gerealiseerd kan worden of dat de benodigde investering een terugverdientijd heeft > 5 jaar.

Controle:

Controle op aanwezigheid van energie-efficiënte verlichting in de jachthaven en buiten. Steekproefsgewijs controle of de lichtpunteninventarisatie in het duurzaamheidsarchief een reële weergave is van de praktijk.

7.2 Lichtpunteninventarisatie V

Norm:

Deze inventarisatie omvat minimaal het aantal lichtpunten per ruimte, per lichtpunt het lamptype en lumen/Watt. Indien niet aan de eis van 40 lumen/Watt per lichtpunt wordt voldaan is er een plan opgesteld waarin de vervanging is geregeld.

Toelichting:

Verlichting is een belangrijke energieverbruiker. Om goed te kunnen bepalen welke verlichting toegepast wordt en waar zonodig vervanging gewenst is dient er een goed overzicht te zijn.

Controle:

Controle aanwezigheid van lichtpunteninventarisatie in het duurzaamheidsarchief.

7.3 Verlichtingssensoren O

Norm:

In en rond de jachthaven wordt substantieel gebruik gemaakt van verlichtingssensoren om te voorkomen dat verlichting onnodig brandt.

Toelichting:

Verlichtingssensoren kunnen lampen aan/uit schakelen op basis van bijvoorbeeld aanwezigheid van personen (bewegingssensor) of bij te weinig lichtinval (daglichtsensor). Op deze wijze wordt het onnodig branden van lampen voorkomen.

Controle:

Visuele controle van de aanwezige verlichtingssensoren

7.4 Extra rendementsslag verlichting O**Norm:**

De jachthaven heeft in een of meer gebouwen een extra substantiële slag gemaakt in de verhoging van het rendement van de spaarverlichting (>80 lumen/watt).

Toelichting:

Traditionele energie-efficiënte verlichting zoals PL, TL, SL verbruikt veelal meer energie dan nieuwere vormen van spaarverlichting zoals bijvoorbeeld LED verlichting. Vervanging van traditionele spaarverlichting door LED verlichting leidt tot verdere verlaging van het energieverbruik, maar ook het vervangen van traditionele TL-verlichting door bijvoorbeeld T5 verlichting. T5 heeft een zeer lange levensduur (min 20.000 uren) en een rendement van minimaal 100lumen/watt. In de meeste gevallen kan men volstaan met de inbouw van voorschakelapparatuur in de bestaande TL armatuur. Ook zijn er zogenaamde LED TL's waarbij er helemaal geen voorschakelapparatuur meer nodig is.

Controle:

Steekproefsgewijs controle aanwezigheid deze verlichting in de gebouwen..

7.5 Warmte terugwinning O**Norm:**

De jachthaven wint warmte terug uit de lucht en/of water, met behulp van een technische installatie.

Toelichting:

Onder deze norm vallen warmte winning uit bijvoorbeeld ventilatielucht, systemen met warmtewisselaars.

Controle:

Visuele controle bij bedrijfsbezoek op aanwezigheid warmte terugwininstallatie

7.6 Duurzame stroom O**Norm:**

100 % van de totale hoeveelheid afgenomen elektriciteit is duurzaam opgewekt.

Toelichting:

Duurzaam opgewekte stroom is de naam voor elektriciteit die wordt opgewekt uit duurzame energiebronnen als zon, wind en water. Er worden diverse benamingen hiervoor gebruikt: groene stroom, eco-stroom of natuurstroom.

Controle:

Aanwezigheid van contract/certificaat tussen de jachthaven en de energieleverancier inzake duurzaam opgewekte stroom in het duurzaamheidsarchief.

7.7 Groen Gas O

Norm:

De totale hoeveelheid afgenomen gas is duurzaam vanuit biomassa opgewekt.

Toelichting:

Groen gas is gas gemaakt uit biomassa. Dit 'biogas' wordt in het aardgasnet gebracht en daarmee wordt gebruik van de bestaande fossiele aardgasvoorraad teruggedrongen. Als u Groen gas afneemt dan gaat dit gepaard met een certificaat van oorsprong.

Compensatie van de CO₂ uitstoot van "gewoon" aardgas valt hier niet onder.

Controle:

Aanwezigheid van actueel certificaat van oorsprong en contract tussen het bedrijf en de energieleverancier inzake groen gas in het duurzaamheidsarchief

7.8 Duurzame energieopwekking O

Norm:

Op de jachthaven wordt voor de bedrijfsvoering gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen. De jachthaven communiceert hierover.

Toelichting:

Dit betreft duurzame energiebronnen zoals wind, zon en water; door middel van een zonneboiler, windmolens, fotovoltaïsche zonnecellen (opwekking elektriciteit) of vergelijkbare duurzame energiebronnen, tyleslangen voor de (voor)verwarming van het zwembadwater enz.

Controle:

Visuele controle van de doorgevoerde maatregelen.

7.9 Duurzame technieken O

Norm:

Op de jachthaven wordt voor de bedrijfsvoering gebruik gemaakt van duurzame technieken. De jachthaven communiceert hierover

Toelichting:

Onder duurzame technieken wordt bijvoorbeeld verstaan een warmtekracht-installatie (WKK), opslag van warmte en koude in de bodem, warmtepompen en verbranding of vergisting van biomassa.

Controle:

Visuele controle van de installatie.

7.10 Energieonderzoek O

Norm:

De jachthaven heeft een verdergaande energiestudie laten verrichten en voert (een deel) van de geadviseerde maatregelen daadwerkelijk uit. De maatregelen zijn opgenomen in het duurzaamheidsprogramma.

Hieronder kan ook vallen het hebben laten vaststellen van het energielabel voor het gebouw.

Controle:

Visuele controle aanwezigheid studie bij bedrijfsbezoek, controle opname maatregelen in duurzaamheidsprogramma.

7.11 Klimaatneutraal O

Norm:

De jachthaven heeft voor (een deel van) haar activiteiten een studie gedaan (bijv. de CO₂ footprint vast laten stellen) naar de mogelijkheden om klimaatneutraal te werken.

Toelichting:

Het werken met CO₂ emissie certificaten is altijd het sluitstuk van activiteiten. Eerst besparen, vervolgens bezien of de jachthaven zelf duurzame energie kan opwekken. De derde stap is dan om de resterende CO₂ uitstoot te neutraliseren door CO₂ emissie certificaten aan te schaffen om klimaatneutraal te zijn.

Controle:

Visuele controle aanwezigheid klimaatneutraal studie bij bedrijfsbezoek, controle opname maatregelen in duurzaamheidsprogramma.

8. Voedsel en drank

Veel horeca is verpacht, niet in eigen exploitatie van de jachthaven.
Voorstel is om Green Key voor restaurants aan te bevelen voor het restaurant op de haven.

9. Groen en ruimte

9.1 Groenbeheer O

Norm:

De jachthaven heeft een plan voor het terrein- en groenbeheer opgesteld en/of maakt gebruik van een milieu gecertificeerd (hoveniers-)bedrijf.

Toelichting:

Het plan voor terrein- en groenbeheer bestaat minimaal uit de volgende onderdelen:

- a. inleiding (incl. bedrijfsgegevens);
- b. een globale inventarisatie van de verharde oppervlakten, planten en bomensoorten op en rond de jachthaven en een beschrijving over aanwezige landschapselementen;
- c. een beschrijving hoe momenteel met die natuur op en rond de jachthaven wordt omgegaan en hoe in de toekomst (bijvoorbeeld op het gebied van snoeien, gras maaien, onkruid bestrijden);
- d. uitwerking in een beheersplan voor de natuur op en rond de jachthaven. In dit plan wordt gekeken naar de gewenste toekomstige ontwikkeling.
- e. overzicht maatregelen en kosten van het plan
- f. bijlagen + overzichtskaart

Dit plan is opgesteld in samenwerking met – en ondertekend door - een deskundige (bijvoorbeeld een hovenier of een tuin- en landschapsarchitect en/of een natuur-/landschaps-beheerorganisatie).

Indien het gehele onderhoud en beheer van het terrein is uitbesteed aan bijv. een hoveniers- of groenvoorzieningsbedrijf dan telt deze norm mee als dit bedrijf een geldige milieucertificering heeft (Milieukeur, of ISO 14001 of vergelijkbaar).

Controle:

Administratieve controle schriftelijk vastgelegd plan voor terrein-/groenbeheer; bewijs milieucertificering onderhoudsbedrijf

10. Milieubewust vervoer

10.1 Vervoermanagement-1 V

De jachthaven heeft drie maatregelen genomen uit onderstaand overzicht om de milieubelasting van het verkeer van, naar en op de jachthaven te reduceren en andere manieren van vervoer te stimuleren.

Toelichting:

Vervoermanagement houdt in: het vervoergedrag van werknemers, gasten en leveranciers zodanig beïnvloeden dat het vermijdbaar autogebruik wordt teruggedrongen om problemen rondom bereikbaarheid, leefbaarheid en parkeren op te lossen. De ondernemer, het personeel en de gasten kunnen op, rond en naar de jachthaven gebruikmaken van alternatieve vervoerswijzen en/of milieuverantwoorde vervoermiddelen.

- Overdekte fietsenberging voor personeel/gasten
- Bedrijfsfietsen en / of bedrijfsfietsplan voor personeel
- OV informatie en routebeschrijving op website en op folders / brochures
- Informatie over OV zichtbaar ophangen (dienstregelingen, meerdaagse-kaarten, e.d.)
- De jachthaven biedt de gasten mogelijkheden voor het huren van fietsen, wandelkarren en/of strandkarren die in het gewenst aantal ter plaatse verkrijgbaar zijn of worden afgeleverd. (Indien in eigen bezit minimaal één vervoermiddel per 10 kamers)
- Oplaadpunt aanwezig voor elektrische fietsen / scooters
- Oplaadpunt voor elektrische auto's / boten
- De onderneming wijst de gasten op de mogelijkheid van alternatief vervoer (ook voor excursies) per elektrische bus / fluisterboot / watertaxi / fietstaxi etc.
- De jachthaven maakt op het eigen terrein gebruik van milieuverantwoorde vervoermiddelen, zoals handkarren, fietsen, elektrokarren en dergelijke³¹
- Overig, nl:.....

Controle: Overzicht doorgevoerde maatregelen in archief en visuele controle doorgevoerde maatregelen tijdens bedrijfsbezoek.

11 Bedrijfsgebouw en leveranciers

11.1 Minder milieubelastend papier V

Norm:

Het printer- en kopieerpapier is minder milieubelastend geproduceerd. Het papier heeft een keurmerk.

Toelichting:

Hiertoe wordt papier gerekend met een erkend milieukeurmerk, zoals Milieukeur, Blaue Engel, Nordic Swan, of Europees Ecolabel. Maar ook papier met FSC of PEFC keurmerk mits deze ECF/TCF geproduceerd is.

Controle:

Administratieve controle facturen inkoop papier en omverpakking met logo in het archief.

11.2 Minder milieubelastend papier-2 O

Norm:

De brochures, prijslijsten en ander drukwerk zijn gedrukt op minder milieubelastend papier mét een keurmerk.

Toelichting:

Hiertoe wordt papier gerekend met een erkend milieukeurmerk, zoals Milieukeur, Blaue Engel, Nordic Swan, of Europees Ecolabel. Maar ook papier met FSC of PEFC keurmerk mits deze ECF/TCF geproduceerd is.

Controle:

Administratieve controle facturen inkoop papier.

11.3 Minder papier en inkt O

Norm:

De jachthaven neemt maatregelen om te komen tot reductie van het papierverbruik.

Toelichting:

Er worden maatregelen genomen (minimaal 2) waardoor er aantoonbaar minder papier wordt gebruikt. O.a. afdruk op A5 formaat, dubbelzijdig printen, gebruik lettertype ecofont, het digitaliseren van facturen of hergebruik van oud papier intern.

Controle:

Visuele controle.

11.4 Duurzaam bouwen tijdens nieuwbouw, verbouw of renovatie O

Norm:

Tijdens nieuwbouw, verbouw of renovatie op de jachthaven wordt rekening gehouden met het milieu / duurzaamheid doordat men voldoet aan de volgende criteria.

Toelichting:

- het aangeschafte hout dat verwerkt wordt in het gebouw is duurzaam, waarbij gebruik gemaakt wordt van gecertificeerd hout dat door de Minister van Infrastructuur en Milieu is goedgekeurd en de bedrijven die het hout leveren of verwerken in het bezit zijn van een Keurhout-chain-of-custody-certificaat of een 'Chain of Custody'-certificaat van een certificatiesysteem dat door TPAC (Timber Procurement Assessment Committee) is goedgekeurd
- de Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC) is ten minste 5% lager dan vereist in het Bouwbesluit 2003 ($Q_{pres;tot}/Q_{pres;toel} \leq 0,95$), waarbij de uitwendige scheidingsconstructie een warmteweerstand over de constructie (R_c) van ten minste $2,25 \text{ m}^2\text{K/W}$ heeft en de ramen, deuren en kozijnen een warmtedoorlatingscoëfficiënt (U) van ten hoogste $2,8 \text{ W/m}^2\text{K}$ hebben. Als er geen sprake is van een wettelijke verplichting ten aanzien van de EPC dient het gebouw ten minste aan de bovengenoemde R_c - en U -waarden te voldoen,
- waarbij in of nabij het gebouw of verblijf sprake is van toepassing van ten minste twee andere bedrijfsmiddelen van deze Milieulijst op het gebied van buffering van regenwater, waterbesparing, biodiversiteit, het stimuleren van milieuvriendelijke mobiliteit of reductie van emissie en vervuiling door apparatuur in het gebouw of door het gebruik van het gebouw.

Een lijst van goedgekeurde certificatiesystemen vindt u op www.tpac.smk.nl of www.inkoopduurzaamhout.nl. TPAC faciliteert de voorbereiding en uitvoering van de toetsing van certificatiesystemen. Informatie over Keurhout is te vinden op www.keurhout.nl. Het hebben van een Keurhout-keurmerk is niet voldoende. Een Keurhout-keurmerk is niet hetzelfde als een Keurhout-chain-of-custody-certificaat. Eventueel toegepast sloophout van panden uit de eigen onderneming wordt geaccepteerd als hout van duurzame bron.

Controle:

bewijs van Agentschap NL van deze fiscale toekenning.

Deze vindt u in de Milieulijst 2011 code B 1026. (zie zoekfunctie op www.agentschapnl.nl/mia onder "Milieulijst", zoeken op recreatie).

NB: Om teleurstelling te voorkomen kan het met name bij duurzaam bouwen verstandig zijn om voorafgaande aan de investering en/of melding contact op te nemen met Agentschap NL (te Zwolle) om uw geplande investering in relatie tot de eisen van code B 1026 kort door te spreken.

11.5 Milieuvriendelijk schilderwerk O

Norm:

Voor schilderwerkzaamheden wordt gebruik gemaakt van minder milieubelastende verven met een milieukeurmerk.

Toelichting:

Tijdens schilderwerkzaamheden aan de gebouwen op de jachthaven wordt uitsluitend gebruik gemaakt van milieuvriendelijke binnen- en buitenverf. De verven hebben een keurmerk zoals milieukeurmerk, EU ecolabel of vergelijkbaar.

Controle:

Het voldoen aan deze eis dient aantoonbaar te zijn d.m.v. facturen en het keurmerk. . Bij uitbesteding dient de schilder aantoonbaar maken met welke verf er geschilderd is en of deze is voorzien van een keurmerk.

12. Maatschappelijke betrokkenheid

Duurzaamheid wordt veelal ingevuld met de termen People, Planet en Profit. Duurzaamheid beslaat een breder terrein waarin ook de aspecten van People en Profit onder vallen: Hoe gaat de jachthaven om met haar relaties, leveranciers, omwonenden, personeel en hoe presteert zij op het gebied van sociale cohesie (de maatschappij in ruimere zin). Anders gezegd: in hoeverre heeft de ondernemer ook oog voor menselijke, sociaal maatschappelijke aspecten binnen en buiten de jachthaven.

12.1 Maatschappelijke betrokkenheid V

Norm:

De onderneming heeft aantoonbaar tenminste twee maatregelen genomen om duurzame relaties in de directe (woon) omgeving te stimuleren en om haar maatschappelijke betrokkenheid in te vullen en hierdoor op sociaal- maatschappelijk gebied beter te presteren.

Toelichting:

Bijvoorbeeld, de onderneming:

- stimuleert een goede verstandhouding van omwonenden/betrokkenen en werkt aan een duurzame relatie met hen (gratis gebruik faciliteiten, organiseren gratis bijeenkomsten, biedt jaarlijks een cadeautje aan ter compensatie van de overlast)
- stimuleert de lokale economie
- werkt samen met andere lokale organisaties zoals bijvoorbeeld ondernemersvereniging
- stelt de nachtreceptie ter beschikking aan de buurt in geval van onveilige situaties van een buurtbewoner
- stelt kamers tegen gunstig tarief ter beschikking aan familieleden van patiënten in een nabijgelegen ziekenhuis
- zet zich actief in voor een goed doel of natuurbeschermingsorganisatie door deel te nemen aan het bestuur of taken ten bate van dit doel uit te voeren
- biedt gratis of tegen kostprijs een etalage/vitrine aan voor een maatschappelijk doel
- verspreidt actief duurzame relatiegeschenken en/of verkoopartikelen
- sponsort een sociaal/maatschappelijke organisatie; direct of indirect, materieel of immaterieel of heeft zich aan een maatschappelijk doel verbonden en zet zich hier aantoonbaar voor in (deel foienpot, werknemers gratis beschikbaar stellen)
- deel foienpot voor het goede doel
- de opbrengst van tonercartridges gaat naar een goed doel
- verzamelt een kleine afvalstroom (bijv kurken, doppen) en schenkt dit aan een goed doel
- .....

12.2 Duurzaam inkoopbeleid O

Norm:

De jachthaven hanteert een duurzaam inkoopbeleid dat zich richt op het bevorderen van duurzaamheid in een goede balans met kwaliteit en kostenefficiency. Dit beleid is uitgeschreven en binnen de organisatie bij de relevante personen bekend. Het document over het duurzaam inkoopbeleid is eenvoudig terug te vinden op de internetsite van de organisatie.

Bijvoorbeeld, de onderneming :

- Stimuleert duurzame toeleveranciers/ onderzoekt of leveranciers duurzame goederen leveren.
- Koopt alleen duurzame bedrijfskleding in

Controle:

Maatregelen aantoonbaar, bewijsstukken in het archief

12.3 Ketenverantwoordelijkheid O

Norm:

Op grond van het duurzame inkoopbeleid dat in 12.2 is geformuleerd stelt de jachthaven eisen aan zijn leveranciers. De ondernemer laat zijn leveranciers duurzaamheidsverklaring en ondertekenen.

Toelichting: Een duurzaamheidsverklaring is een document waarin de organisatie haar eisen ten aanzien van leveranciers beschrijft en waarin de leverancier verklaart hier actief invulling aan te geven.

Controle:

Ondertekende duurzaamheidsverklaringen van leveranciers in het archief naast een overzicht van de leveranciers.

13 Bonusnorm

13.1 Aanvullende maatregel-- Bonusnorm (O)

Norm:

Het bedrijf heeft aantoonbaar een duurzame maatregel ingevoerd, die geen onderdeel uitmaakt van de eerder beschreven normen. De maatregel is niet eerder bij Blauwe Vlag keuringen opgevoerd.

Toelichting:

Vanwege de diversiteit aan accommodatievormen is het moeilijk om alle mogelijke duurzame en milieubesparende maatregelen te benoemen. De bedoeling van deze norm is om de jachthaven enige flexibiliteit te bieden in het nemen van duurzaamheids bevorderende maatregelen. **Ook is de maatregel bedoeld om innovatie (en creativiteit) op het gebied van duurzaamheid te bevorderen** *Men kan daarom maar gedurende één keuringsperiode de maatregel opvoeren.* Indien die maatregel niet is genoemd in de normen, dan kan toch een optionele punt worden gescoord. De maatregel kan voorafgaand aan de keuring ter toetsing vooraf schriftelijk worden ingediend (blauwevlag@kmvk.nl) maar kan ook ter plaatse door de keurmeester beoordeeld worden.

Controle:

Visueel en/of schriftelijk, afhankelijk van de maatregel

Colofon

Copyright © 2013

Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit

Postbus 102

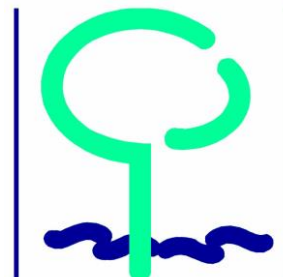
3970 AC Driebergen

Telefoon: +31 (0)343) 52 47 20

Fax: +31 (0)343) 52 47 80

E-mail adres: info@kmvk.nl

Internet adres: www.blauwevlag.nl

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit

Aan deze handleiding is de grootst mogelijke zorg besteed. Mochten er onverhoopt toch fouten in aanwezig blijken te zijn, dan is de Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit niet aansprakelijk voor welke gevolgen dan ook.

Deze handleiding is eigendom van Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid & Kwaliteit (KMKV). Niets uit deze handleiding mag gebruikt worden voor andere doeleinden zonder toestemming van Stichting KMKV.